

„ОБРАЗОВАНИЕТО ПО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО И ПРОФЕСИОНАЛНИЯТ СВЯТ”

Резултати, изводи и препоръки

ОБОСНОВКА

За мрежата „Образованието по предприемачество и професионалният свят“ по програма „Коменски“

КОНТЕКСТ И ОБЩ ПОДХОД

„Разгръщане на творчеството и иновациите, включително предприемчивостта, при всички степени на образование и обучение“ е стратегическа цел 4 от Стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението (ET 2020).

Тази стратегия е в основата на подхода и мотивировката за създаването на мрежата „Образованието по предприемачество и професионалният свят“ (EE&WoW), създадена по програма „Коменски“, заедно с мисиите на водещи инициативи като „Нови умения за нови професии“ и „Младежта в действие“, както и Европейската рамка за ключови компетентности, и по-специално компетентност 7.

Една от задачите в Европа, която поставя най-големи предизвикателства с индивидуални и социални, икономически и човешки измерения, е да се даде възможност на младите хора за успешно преминаване от началното към следващите етапи на образование, придобиване на квалификация и професионална реализация. Образованието по предприемачество, включително развиването на умения за управление на кариерата, е ключов елемент за овластяване на младите хора и изискване към училищата, другите образователни организации, институциите като социални партньори и обществени служби по заетостта, както и към заинтересованите страни и създателите на политики на регионално и институционално равнище.

ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ

Основната цел на мрежата е да подобри практиките, процесите и политиките в Европа, да провери дали младежите изграждат основни житейски умения, предприемачески дух и индивидуални компетентности, които са необходими за личностното им развитие в бъдещата работа и живота. Този подход е насочен както към сферата на образованието, така и към заетостта и труда, социалното сближаване и участието в обществения живот и демокрацията. В европейските държави и региони съществуват доста различни начини и подходи за образование по предприемачество (ОП). Сравняването на тези подходи и намирането на обща гледна точка към основните теми в рамките на ОП е една от основните задачи на мрежата „Образованието по предприемачество и професионалният свят“. На база на резултатите от това сравнение, ключови задачи за мрежата стават общите проучвания и разработки по три теми:

- Предприемачески духи и умения за управление на кариерата и преход към професионалния свят;
- Политики, стратегии и мрежи;
- Кръстосана проверка на уменията и способностите от ученици, учители и предприемачи.

ОЧАКВАНИЯ ЗА БЪДЕЩИ ПЕРСПЕКТИВИ

Резултатите и продуктите от дейността на мрежата „Образованието по предприемачество и професионалният свят“ са напълно практически приложими инструменти и пособия.

Съветите за развиване на „Предприемачески дух“, „Умения за управление на кариерата и прехода от училище към професионалния свят“ и за използване на „Политиките, стратегиите и мрежите“ в образованието по предприемачество подпомагат работещите в училищата, в образователните и други институции, както и заинтересованите страни, създателите на политики, властите на регионално равнище при оценяването, разработването и подобряването на съответните аспекти на образованието по предприемачество в различни области на приложение. Изводите и препоръките от кръстосаната проверка допълват този набор от инструменти за широко, интензивно и непрекъснато използване на местно, регионално, национално и европейско равнище.

РЕЗУЛТАТИ И ИЗВОДИ

РАБОТНИЯТ ПОДХОД НА МРЕЖАТА

Целта на мрежата е да насърчава повишаването на осведомеността относно образованието по предприемачество и връзката с професионалния свят, за да подпомогне младежите в Европа да се справят с живота си в професионалния свят чрез образование по предприемачество.

Работата в мрежата бе разпределена в 3 работни групи:

1. Предприемачески дух
2. Умения за управление на кариерата и преход към професионалния свят
3. Политики, стратегии и мрежи за образование по предприемачество и преход към професионалния свят.

По време на дейността на мрежата бяха проведени една начална среща, три срещи на работните групи и три годишни конференции по темите на работните групи, както и една заключителна конференция.

Целта на всяка от годишните конференции бе да се даде възможност за дискусия по въпросите на работните групи, да се осъществи едновременно посещение с учебна цел, организирано от домакините, по време на което да се влезе в диалог с различните целеви групи, да се съберат интересни практики и да се проведат едnodневни срещи на мрежата върху формулирането на Съветите или подготовката на кръстосаната проверка и завършването на резултатите от дейността на мрежата „Образованието по предприемачество и професионалният свят”.

Преглед:

- Начална среща – октомври 2010 г.
- Среща на Работна група 1: Предприемачески дух, Виченца, Италия, Май 2011 г.
- Първа годишна конференция „Предприемаческия дух в училищната система”, Севиля, Испания, октомври 2011 г.
- Втора годишна конференция „Умения за управление на кариерата и преход към професионалния свят”, Атина, Гърция, май 2012 г.
- Среща на Работна група 3: „Политики, стратегии и мрежи в образованието по предприемачество и преход към професионалния свят”, съчетана с национална среща, Копенхаген, Дания, октомври 2012 г.
- Трета годишна тематична конференция „Мрежи, политики и управление за образование по предприемачество”, Истанбул, Турция, февруари 2013 г.
- Заключителна конференция, Гьотенбург, Швеция, май 2013 г.

ИНТЕРЕСНИ ПРАКТИКИ

По време на дейността на мрежата бяха събрани около 70 интересни практики. Практиките показват 20 способности и умения по скала от 1 до 10, които се съдържат в практиката и за които практиката може да бъде използвана.

Освен това практиката включва обща контактна информация, история на дейността, основната целева група, към която е насочена, но също така се посочват и допълнителни целеви групи, както и възрастовата група на учениците, за които се използва практиката. Допълнителната информация за образованието по предприемачество за учители дава на преподавателите възможност да получат информация, ако конкретната дейност от образованието по предприемачество е част от тяхната национална и/или регионална учебна програма, или ако има възможности за учителите от съответния регион/страна да преминат обучение в образование по предприемачество като част от процеса на учене през целия живот.

Знанията по бизнес управление и предприемачество също са посочени, както и общите познания на основните принципи на икономиката. Информацията за организацията допълва интересните практики и улеснява интересуващите се бързо да я прегледат, ако практиката е интересна за тях.

Интересни практики могат да бъдат създавани от всеки без регистрация на уебсайта много бързо. Научете повече на www.ee-wow.net.

ИЗВОДИ ОТ КРЪСТОСАНАТА ПРОВЕРКА, ПРОВЕДЕНА В РАМКИТЕ НА МРЕЖАТА

Един от най-важните изводи, до които се достигна през първата фаза на дискусиите в мрежата беше, че противно на мнението на повечето партньори, не съществува единно становище относно съдържанието, понятията и компетенциите, свързани с образованието по предприемачество, и освен това няма различно становище от държавите, от различните професии, специалистите или изследователите, училищата или общностите, университетите или икономиките.

Следователно след сравняване на основите, върху които са изградени системите на образование, икономика и пазар на труда, бе взето общо решение да се намери единна концепция за компетентностите, съдържащи се в цялостната идея за образованието по предприемачество като ключова компетентност 7 за ученето през целия живот на Европейския съюз.

Резултатът е следната концепция от 25 подобласти на предприемаческите компетентности от „учене как да се учи“, до „поемане на отговорност“ и „създаване на нови идеи“:

Способност за измисляне на нови идеи
Способност да се реализират идеите
Способност за планиране способност да се планира чрез разделяне на основните задачи на малки стъпки с определено време за изпълнение на всяка стъпка
Да откриват, разпознават и използват нови възможности за бизнес
Да планират и организират дейности/задачи способност да се организират ресурси, за да се постигнат свързаните с работата цели
Да поемат отговорност за действията си способност да се понесат последствията от собствените действия
Да се посветят на дадена дейност способност цялото внимание и енергия на човека да се фокусират в/у работата по дейност
Да полагат целенасочени усилия за постигане на резултати в работата способност да се работи усърдно и упорито за постигане на поставените цели
Да работят в група способност да се работи в сътрудничество с други хора /в екип
Да работят самостоятелно способност да се работи без постоянен надзор
Да бъдат лидери способност да инструктират и мотивират хората
Да делегират задачи способност да се възлагат задачи на друго лице като му се предоставя необходимата информация/ресурси, за да изпълни задачите
Да анализират способност да се изследва в детайли, за да се разбере значението, съществените характеристики и др.
Да комуникират способност да се изразяват идеи /мнения по ясен начин
Да резюмират информация способност да се обобщат информацията за обстоятелствата или ситуация на заинтересованите страни

Да оценяват
способност да се измери до каква степен са изпълнени поставените цели, както и да се идентифицират факторите, които пречат или подкрепят тяхната реализация
Да водят отчетност и документация
способност да се документират процеси и дейности по систематичен и разбираем начин
Да водят преговори
способност да се идентифицират собствените позиции и тези на насрещната страна, да се правят отстъпки, когато е необходимо, и да се търсят възможности за постигане на споразумение
Да презентират
способност да се представят идеи, концепции, теми и др. пред публика
Да продават
умения за продажба на стоки и услуги
Да решават проблеми
способност да се вниква в детайлите на проблема, за да се достигне до неговото разрешаване
Изграждане на мрежа от контакти
способност да се създават социални връзки с ключови хора за настоящи и бъдещи дейности
Управление на риска
способност да се подхожда систематично с цел справяне с неясна ситуация
Дигитална компетентност
способност да се използва по подходящ начин широк диапазон от дигитални медии (софтуерни програми и социални мрежи)
Да се научат как да учат
способност човек да управлява успешно собствения си учебен процес, свързан с придобиване, обработване и запаметява/усвояване на нови умения, компетенции или познания

На тази база бе направена т.нар. кръстосана проверка, насочена към съответните 3 целеви групи: 1. Ученици, 2. Учители и 3. Предприемачи. Тези целеви групи бяха помолени да дадат оценка на значението на тези компетентности и умения за младите хора за успеха им в професионалната кариера от гледна точка на целевата група.

Освен това имаше и специален въпрос за учителите: Какво можете сами да се научите? В коя област на компетентности имате нужда от подкрепа извън училище?

Тази кръстосана проверка подпомогна дейността на мрежата в съответния регион и държава, и тази възможност бе разпространена сред други организации и мрежи, работещи в областта на образованието по предприемачество.

ПРИМЕРИ ОТ РЕЗУЛТАТИТЕ НА КРЪСТОСАНАТА ПРОВЕРКА

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО И ВЪЗМОЖНОСТ ЗА ИЗБОР

Резултатите от тази кръстосана проверка „ученик-учител-предприятие“ предлагат както предизвикателство, така и възможност за избор.

Предизвикателството да се види отвъд системите, структурите, съдържанието, процесите и целите на образованието по предприемачество в собствената страна, в собствената сфера на отговорност.

И **възможността** да се намери най-ефективния подход към образованието по предприемачество, да се подпомагат учениците, учителите и предприятията да се представят по най-добрия начин индивидуално и като институция.

Повече от 2000 набора данни от кръстосаната проверка дават обща представа за различни начини, по които се възприема образованието по предприемачество, както и по-конкретно за важността на уменията и способностите, които са елементи на предприемаческите компетентности.

Резултатите от кръстосаната проверка са различни за включените целеви групи, учители, предприятия и партньорски страни. Подробностите са описани на уебсайта: <http://www.ee-wow.net>

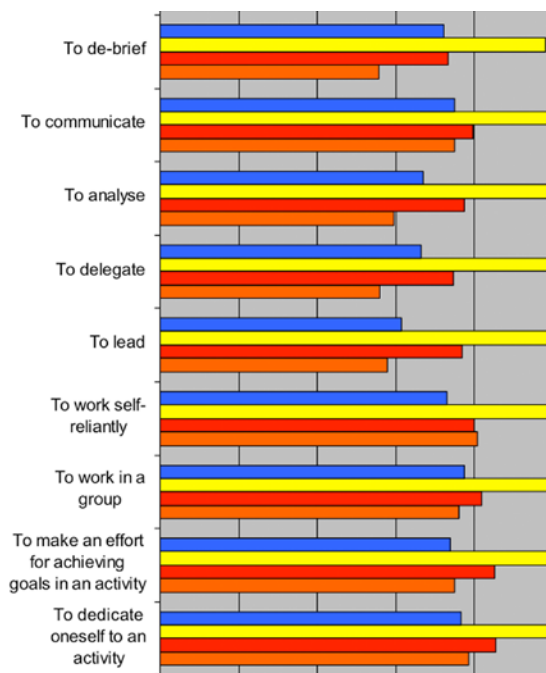
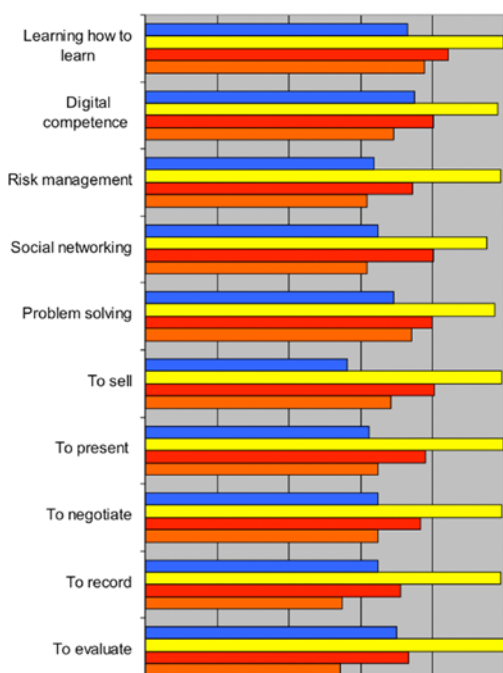
Някои примери от резултатите от европейското проучване най-общо:

- Високи резултати за всички целеви групи: „учене как да се учи“, „самостоятелност в работата“, „решаване на проблеми“;
- Различия между ученици/предприятия: „управление на риска“, „работа в социални мрежи“, „представяне“
- Различия между учители/ученици: „идентифициране на възможности“, „умения за преценка“, „умения в продажбите“

Важна особеност е и наличието на различия в отношенията ученици, учители, предприятия за отделните държави:

Сравнение на профилите – например от Австрия, Испания и Италия за въпрос 1: Доколко важни са тези двадесет и пет компетентности и умения за младите хора за успеха им в професионалната кариера?

Отговори на предприемачите

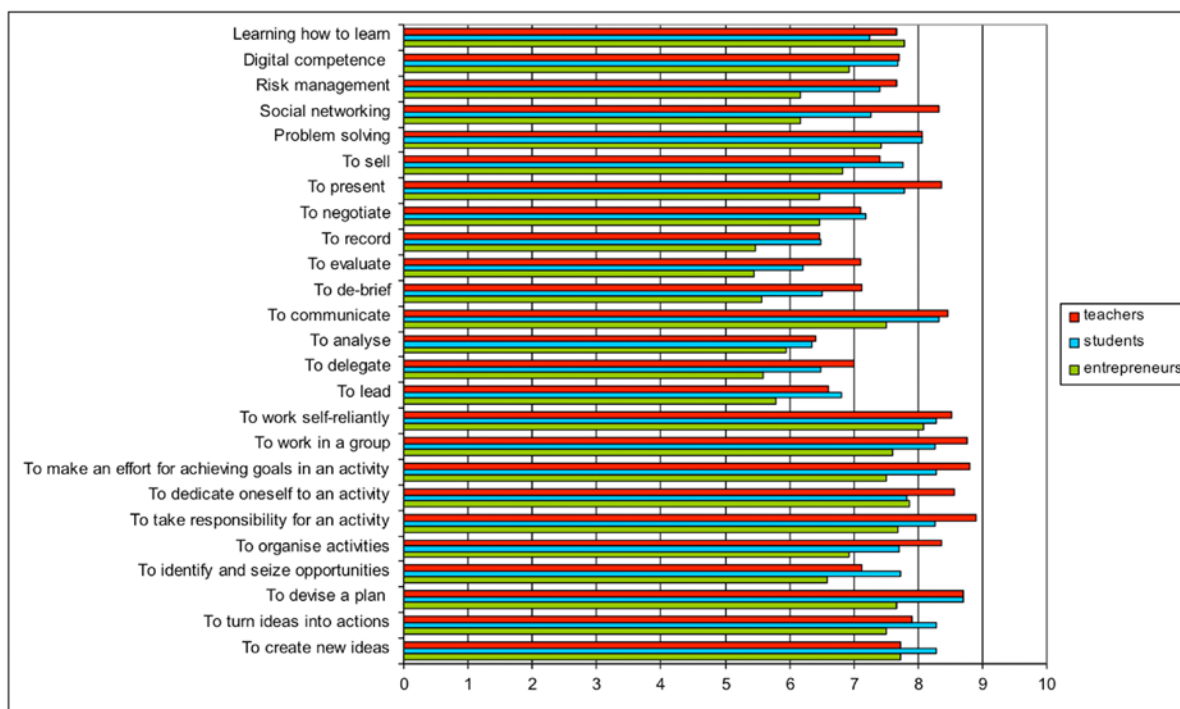

Някои примери за конкретни резултати от някои държави:

- В държави, където с развита култура на системата на чиракуване – като Австрия – търсенето на предприятия от училищата за развиване на предприемачески умения и способности е по-ниско.
- В тези държави такива умения се изграждат от самите предприятия, те не се очакват по същия начин като в останалите държави.
- В държави, където образованието е по-слабо обвързано с практиката, като Италия, Испания, Швеция ..., учителите трябва да изпълняват повече образователни цели по отношение изграждането на необходимите умения и способности в началното училищно образование.
- Високи резултати за учителите: Какво можете да се научите сами? В категорията „Учене как да се учи“: Испания.
- Най-добър резултат в категорията „Екипна работа“: Австрия.
- Най-добър резултат за учителите във всички категории: „Какво можете да се научите сами“: Швеция.
- Най-висок резултат за учителите: „Какво можете да се научите сами“: Испания.

Също така се установяват липси и дефицити във всички категории за всички страни, тези аспекти могат да станат основа за стратегическо и оперативно развитие: да се сравнят, анализират, интерпретират резултатите от кръстосаната проверка в собствената страна в различни области, и да се създадат процеси и програми за подобряване, да се въведат нови методи и да се приложат новаторски дейности в образованието по предприемачество на съответните равнища и във всички необходими области.

Пример от резултатите в Австрия:

РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА „СЪВЕТИТЕ”

За различен национален и културен контекст

„СЪВЕТИТЕ”

На база тригодишното сътрудничество, мрежата „Образованието по предприемачество и професионалният свят”, създадена по програма „Коменски”, разработи система от дескриптори по съответните точки от „Съветите” за ефективно образование по предприемачество.

Тези „Съвети” обхващат три тематични области: „Предприемачески дух”, „Умения за управление на кариерата и преход към професионалният свят” и „Политики, стратегии и мрежи”, и са публикувани в два документа, разработени от 3 работни групи на мрежата „Образованието по предприемачество и професионалният свят”, която включва партньори от Австрия, България, Дания, Гърция, Италия, Испания, Швеция, Нидерландия и Турция.

Този инструмент е предназначен за ползване от политици и от работещите в сферата на образованието, за извършване на бърза самооценка на собствената област на отговорност във връзка с образованието по предприемачество (ОП) и кариерното образование (КО) с фокус върху нуждите и изискванията на професионалният свят.

По-подробна информация за използването на инструментите е дадена в двата документа със съвети на уебсайта www.ee-wow.net

Възможните начини на използване на инструментите се различават в зависимост от различията в националната култура, образованието, заетостта и труда. По-подробна информация по тези въпроси е дадена в информационния доклад за „EE&WOW” www.ee-wow.net

Основните аспекти са например:

- Какво е разбирането за образованието по предприемачество в национален, образователен, икономически контекст?
- Какви са средствата на образованието по предприемачество – от личностно развитие до финансиране на предприятията?
- По какъв начин националните, образователните, икономическите и трудовите политики и административните документи включват тези въпроси?
- Кой е обучен и квалифициран да преподава, за развива и да възпитава предприемачески компетентности?
- По какъв начин националните/регионалните/местните политики подкрепят прилагането на образованието по предприемачество?
- Подготвени и квалифицирани ли са институциите и заинтересованите страни да предоставят ефективно образование по предприемачество?
- Съществува ли общо разбиране за важността на образованието по предприемачество на всички равнища?

Използването на „Съветите” може да се различава и в зависимост от лицата, институциите, организациите, които ги използват.

- Дали ползвателят е по-скоро лице/организация с политически, стратегически отговорности или е от практическата сфера?
- Дали ползвателят има отговорности към образованието като цяло, за специални области на образованието като предучилищно, начално, прогимназиално и гимназиално, общо/професионално образование?
- Дали ползвателят има по-специални отговорности в областта на образованието по предприемачество?

На тази основа ползвателят може да избира най-подходящите категории и въпроси.

ПРЕПОРЪКИ

ОБЩИ ПРЕПОРЪКИ ЗА ОП В ЕВРОПА

- Образованието по предприемачество е с висок стратегически и оперативен приоритет в европейския дневен ред. ЕТ 2020, приоритет 4 „Разгръщане на творчеството и иновациите, включително предприемчивостта, при всички степени на образование и обучение”, ключова компетентност 7 „Инициативност и предприемчивост”, „Нови умения за нови професии” – и други стратегически подходи – трябва да бъдат насърчавани и популяризирани на всички равнища – местно, регионално, национално, европейско – и в отговорните политически, административни и институционални области.
- Европейските документи и инструменти – като Програмата от Осло, Програмата от Будапеща, „Образованието по предприемачество – ръководство за педагози” и т.н., са много ценни инструменти за насърчаване и подобряване на ОП в Европа и в европейските държави. Тези документи, инструменти и помагала трябва да се познават и използват от всички отговорни заинтересовани страни в съответните области на образованието, които имат отношение към образованието по предприемачество.
- Особено важен извод в рамките на мрежата „Образованието по предприемачество и професионалният свят” е, че мненията какво е ОП се различават за отделните европейски държави, както и за различните заинтересовани страни и участници като политици и административни служители, изследователи и университетски преподаватели, социални партньори, работещите в сферата на образованието по предприемачество и т.н. – т.е. има необходимост да се търсят общи политики, практики и процеси в ОП за намиране на общи принципни виждания – с допустими различия в разнообразните области на прилагането на ОП – по отношение на философията, целите и задачите, методите и начините за разработване, прилагане, предлагане и изпълнение на дейностите и услугите, свързани с ОП.
- Образованието по предприемачество трябва да бъде ключов елемент в съответните области на формалното и неформалното образование – предучилищно, начално, прогимназиално, гимназиално, в образованието за възрастни, в общото и професионалното образование... да бъде интегрирано в предметите, да е част от учебния план, да е интердисциплинарно... но също и така и извън образователната система, в младежките организации, асоциациите за отдих, спорт, социални дейности и др.
- Образованието по предприемачество може да бъде ефективно само в рамките на системи и организации, които позволяват предприемаческо мислене и действие, и подкрепят предприемаческия дух, с приноса на хора, самите те притежаващи предприемачески дух – това е отговорност за политиците и политиките, за стратегиите и администрацията, с регионален обхват и във всички области, където се осъществява образование, ръководене, личностно развитие.
- Образованието по предприемачество е повече от подготовка на младите хора за започване на собствен бизнес или самонаемане. ОП е по същество развиване на личността заедно с придобиване на съответните знания и компетентности, за реализиране на новаторски идеи във всички области на частния и обществения живот и работата – това трябва да бъде общ подход във всички стратегии, политики и процеси за ОП.
- Изводите и резултатите от дейността на мрежата „Образованието по предприемачество и професионалният свят” допринасят за тези препоръки. Активното използване на „Съветите” ще окаже силно въздействие за подобряването, иновациите и изпълнението на нови дейности и услуги в образованието по предприемачество на местно и институционално, както и на регионално, национално и европейско равнище.

© “Entrepreneurship Education and the World of Work”, Comenius Network

Partners:

Styrian Association for Education and Economics, Austria (Co-ordinator)

Junior Achievement Bulgaria, Bulgaria

Lisbeth Højdal, Denmark

ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ - Ellinogermaniki Agogi, Greece

Eurocultura, Italy

Municipality of ,s-Hertogenbosch, The Netherlands

The Fundación Red Andalucía Emprende, Spain

Escuela de Alta Dirección y Administración, Spain

Göteborg Region Association of Local Authorities, Sweden

Istanbul Commerce University, Turkey

<http://www.ee-wow.net>

Editors: Peter Härtel / Michaela Marterer STVG, Austria

Graphic design and Layout: SL Multimedia GmbH, Studio Lannach, Austria

Printed May 2013

Lifelong
Learning
Programme

С подкрепата на Програма „Учене през целия
живот” на Европейския съюз
510354-LLP-1-2010-1-AT-COMENIUS-CNW

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Настоящата публикация отразява единствено възгледите на автора и Комисията не носи отговорност за начина, по който може да бъде използвана съдържащата се информация.

„Нашата визия е да подпомагаме младежите в Европа да се справят с живота си в професионалния свят чрез образование по предприемачество.“

Младежта на Европа е бъдещето на Европа.

Подкрепата за младите хора при прехода от училище към професионалния свят има образователни, социални и човешки измерения. Стратегическата цел 4 в „Образование и обучение 2020“ на Европейския съюз включва предприемачеството. То е също една от ключовите компетентности в Европейската референтна рамка.

Партньорската мрежа „Образованието по предприемачество и професионалният свят“ (EE & WOW) съчетава предприемаческия дух, уменията за управление на кариерата и прехода към професионалния свят през перспективата на образованието, заетостта и социалните дейности. Продуктите от дейността на мрежата са ясно фокусирани препоръки – „Съвети какво да се прави и какво да не се прави“ в образованието по предприемачество като отправен инструмент за самооценка.

Препоръките са адресирани към работещите в училищата и образователните и други институции, както и към заинтересованите страни, създателите на политики, властите на местно, регионално, национално и европейско равнище.

Използването на този инструмент спомага за подобряване на педагогическата работа в подкрепа на младежите, за да развият своите предприемачески компетентности за успешен преход от училище към професионалния живот.

